

UPPSALA
UNIVERSITET

Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap
Enheten för vårdvetenskap

Vårdhundens betydelse för personer med demens

Författare:
Christina Brännström

Handledare:
Finn Hjelmblink

Examinator:
Helena Lindstedt

Uppsatskurs C, 25%
15 hp
VT-HT 2009

SAMMANFATTNING

På två vårdboenden för personer med demens genomfördes en kvalitativ studie, med syftet att ta reda på vilken betydelse vårdhunden hade för dem ur deras eget perspektiv. Två kvinnor och fem män med demens inkluderades och intervjuades. De var mellan 60 och 87 år. Alla utom en hade tidigare haft egen hund. Ur innehållsanalysen framkom fyra kategorier: aktivitet, gemenskap, kamratskap och utan positiv betydelse. Vårdhunden hade olika betydelse för olika informanter. Flertalet av de intervjuade hade en positiv inställning till vårdhunden. Den var ett sällskap, en god kamrat och man lekte/hade aktivitet tillsammans. Två av de intervjuade tyckte inte att vårdhunden hade någon positiv betydelse, varav en uttryckte ointresse för vårdhunden. Kunskap om inställning till och erfarenhet av hundar under den friska levnadstiden hos personer med demens är viktig för att de ska uppfatta vårdhunden och terapin som positiv.

Nyckelord: djurassisterad terapi, demens, vårdhem, husdjur

ABSTRACT

At two nursing homes for people with dementia a qualitative study was performed. The purpose was to investigate the therapy dog's meaning to people with dementia from their perspective. Two women and five men with dementia were interviewed, everyone being somewhere between 60 and 87 years of age. All but one had previously owned a dog at some point in their lives. From the content analysis four categories could be identified: activity, fellowship, friendship and without positive meaning. The therapy dog had different meanings to the different people. The therapy dog had a positive meaning to five of the interviewed participants. Most of the participants had a positive approach to the therapy dog. It was considered to be good company and a good friend, as well as something to play and interact with. Two of the participants did not consider the therapy dog to be of any particular meaning to them, one of them showing disinterest for the subject. Knowledge about attitude to and experience of dogs for persons with dementia during the healthy part of life is important in order to have a well-established therapy with therapy dogs.

Keywords: animal-assisted therapy, dementia, nursing home, pets

Innehållsförteckning

INLEDNING	5
Demens	5
Särskilt boende	5
Hundens betydelse för människan	6
Hund i vården.....	7
Vårdhund i Sverige.....	10
METOD	11
Design	11
Förförståelse	11
Studiemiljö och Urval.....	12
Datansamlingmetod.....	12
Tillvägagångssätt	13
Analys/tolkning.....	13
Etiska aspekter	15
RESULTAT	15
Kategorier	16
Aktivitet tillsammans med vårdhund	16
Kamratskap med vårdhund	17
Vårdhunden som sällskap	17
Vårdhunden är utan positiv betydelse	17
DISKUSSION	18
Resultatdiskussion	18
Metoddiskussion	20
Intern validitet/giltighet och reliabilitet	21
Framtida forskning	22
Projektets betydelse för vård av personer med demens	22

Konklusion.....	22
REFERENSER	23
Bilaga 1.	25
Bilaga 2.	26

INLEDNING

Företeelsen med hund som hjälpmedel i aktiviteter och terapi är ny inom äldreården i Sverige. Arbetsterapeuter, sjukgymnaster och sjuksköterskor har börjat studera bland annat vilken effekt hunden som hjälpmedel har vid terapi av personer med demens. Den här studien efterforskar vad personer med demenssjukdom tycker att terapihund i vården har för betydelsen för dem.

Demens

Omkring 140 000 människor i Sverige har någon form av demenssjukdom (Statens beredning för medicinsk utvärdering [SBU], 2006). Förekomsten av demens tilltar med stigande ålder från cirka 1 procent vid 65 års ålder till mer än 50 procent vid 90 års ålder. En person med demens har, enligt läkarnas diagnosverktyg ICD-10 (International Classification of Diseases), försämrad minnesfunktion och försämring i minst ytterligare en kognitiv funktion (Socialstyrelsen, 2009). Kognitiv funktion är den mentala funktionen, förmågan att tänka och handla. Minst något av symtomen försämrad tanke-, kommunikations- eller orienteringsförmåga uppträder och den praktiska förmågan försämras. Personens emotionella kontroll, motivation eller sociala beteende förändras dessutom. Personlighetsförändringar med bristande insikt och dåligt omdöme, hämningslöshet, aggressivitet, känslomässig avtrubning och brist på empati utvecklas hos en del. Symtomen beror på var i hjärnan skadan sitter och hur svår skadan är. Det är inte heller ovanligt med symtom som ångest, depression, misstänksamhet och vanföreställningar. Allteftersom sjukdomen utvecklas förlorar personen sin verbala förmåga och kan få svårt att känna igen sina anhöriga. Med demensdiagnosen följer en betydande social funktionsnedsättning för personen jämfört med tidigare. Omkring 2,5 – 3 år efter diagnosticerad demens har de flesta flyttat till särskilt boende (SBU, 2006).

Särskilt boende

Det finns olika typer av särskilda boenden: omvårdnadsboende, demensboende och boende för personer med psykiska funktionshinder. Boendeformen är för personer med omfattande omvårdnadsbehov och beviljas enligt socialtjänstlagen. Ansökan görs hos kommunens biståndshandläggare. Varje person har sin egen lägenhet med hygienutrymme. Säng finns, men i övrigt inreds lägenheten med egna möbler. I anslutning till lägenheten finns gemensamma lokaler som matsal och sällskapsrum. Personal finns under hela dygnet och kommunen har hälso- och sjukvårdsansvar upp till och med sjuksköterskenivå. Från

landstinget kommer regelbundet en läkare med särskilt ansvar för boendets brukare (Westlund & Larsson, 2002). Till boendena finns också rehabiliteringspersonal knutna, distriktsarbetsterapeut för behovet av hjälpmedel och sjukgymnast för behovet av rehabilitering.

Graneheim & Jansson (2006) har i en studie försökt förklara betydelsen av att leva med demenssjukdom och störande beteende. Författarna genomförde 10 intervjuer med tre vårdtagare på ett särskilt boende i Sverige. Av resultatet framkom att vårdtagarna var omgivna av oordning och inskränkta av restriktioner, åsidosatta men även delaktiga. Det tolkades som ett sammanbrott i relationen till sig själv och till andra men det fanns också tillfällen av gemenskap.

Smith & Buckwalter (2005) skriver i deras studie om beteende förknippat till demens, att enkla förändringar av rutiner och omvårdnadsarbete kan utgöra en betydande skillnad i förståelsen av personer med demens. Deras beteenden är ofta ett uttryck för uppdämda behov. Genom att fokusera på personen snarare än på sjukdomen kan självständigheten hos äldre med nedsatta kognitiva funktioner främjas. För att hjälpa vårdpersonal att förstå deras behov, föreslår författarna åtgärder som bland annat olika typer av sinnesstimulering, noga utvald lugn musik, socialt samspel, strukturerade aktiviteter och närvaro av husdjur.

Hundens betydelse för människan

Djur har varit viktiga för människan genom alla tider, som föda, vid jakt, för transport, till kläder, som vakt och inte minst som sällskap. *”Djurkontakt är en universell och grundläggande mänsklig rättighet”* enligt den deklaration som antogs av International Association of Human – Animal Interaction Organizations [IAHAIO] vid en forskarkonferens i Tokyo 2007 (Löthgren, 2009 sid. 21). IAHAIO är en paraplyorganisation för organisationer som vill öka kunskap och förståelse för djurens positiva effekter på människa och samhälle. IAHAIO:s styrelse enades om att gå vidare med deklarationen till Förenta Nationerna (Löthgren, 2009).

I Kina, där sällskapsdjur var förbjudna i städer fram till 1992, genomfördes en studie i tre kinesiska städer om hälsoeffekten av hundinnehav bland 3031 kvinnor mellan 25-40 år. Hälften av kvinnorna var hundägare. Huvudresultatet visade en signifikant skillnad i variablerna fysisk hälsa, sömnkvalitet och läkarbesök mellan de båda grupperna, där hundägarna visade på bättre hälsorelaterade effekter (Löthgren, 2009)

De flesta familjer i Sverige har haft någon form av husdjur, alltifrån fiskar till exotiska ödlor. I Manimalisrapporten (2005) uppges att omkring 1,5 miljoner hushåll i Sverige har husdjur (Löthgren, 2005). Vanligaste är katt (1 600 000) och hund (950 000) (Löthgren, 2005). Manimalis är en ideell organisation som vill öka kännedomen om sällskapsdjurens positiva effekter på den enskilda människan och samhället. Manimalis har nära samarbete med bland annat Sveriges Lantbruksuniversitet, Svenska Kennelklubben och andra djurorganisationer och tillhör det internationella nätverket IAHAIO.

Norling (2002) nämner i en forskningsöversikt sex huvudpunkter varför man skaffar hund: för att motionera och träffa människor, hunden är en hälsfaktor med ett positivt inflytande på familj, barn, hälsa och sammanhållning, hunden ger värme och kärlek, hunden är ett socialt stöd och ett sällskap, hunden upplevs ge skydd och trygghet och hunden bidrar till aktivitet i naturen (Norling, 2002).

Människor uppskattar hundar för att de är så sociala och lojala och just beröring är en central del av kontakten mellan hund och hundägare (Beck-Friis, Strang & Beck-Friis, 2007). Uvnäs-Moberg (1998, 2000) har i sin forskning påvisat att hormonet oxytocin, som frisätts vid beröring, har en avstressande effekt och minskar halten stresshormoner (Uvnäs-Moberg 1998, 2000). Det kan förklara varför beröring, smekningar och massage sänker blodtrycket och ger en avslappnande och lugnande effekt hos både hund och ägare (Beck-Friis et al., 2007, Uvnäs-Moberg, 2000). Beck-Friis et al. (2007) skriver vidare att hunden har förmåga att avläsa kroppsspråk och uppmärksamma signaler som andra lätt missar. Den har förmåga att ge kärlek och det sociala stöd som kan vara tillräckligt för att må bra. Hundens närvaro kan vara skillnaden mellan risk för social isolering och att känna delaktighet (Beck-Friis et al., 2007). Norling (2002) skriver att flera forskningsrapporter visar att äldre personer har bättre hälsa och livskvalitet i umgänge med sällskapsdjur (Norling, 2002).

Löwdahl (2006) gjorde en intervjustudie med sex personer som någon gång haft hund. Av resultatet framkom att varje enskild hundägare fick en personlig vinst i umgänget med sin hund. Vinsten bestod av säkerhet, kamratskap, kunskap, aktivitet, socialt och hälsa. Slutsatsen var att hunden påverkar hundägaren positivt (Löwdahl, 2006).

Hund i vården

Hund kan användas i vård som terapihund, även kallad Animal-Assisted Therapy (AAT) och som aktivitetshund, även kallad Animal-Assisted Activity (AAA) (Beck-Friis et al., 2007). Vid AAT används hunden i behandling, vid AAA deltar den i aktiviteter (Beck-Friis et al.,

2007). En terapihund, i Sverige även kallad vårdhund, används inom vård, skola och omsorg och ska arbeta för att ge stöd till patienter, elever och brukare och för att öka deras hälsa och välbefinnande genom fysisk, psykisk, social och kognitiv träning (Vårdhundskolan, 2009). Terapihunden är noga utvald för sitt uppdrag och ska acceptera att främmande människor klappar den och klara alla tänkbara beteenden från människor i dess närhet (Hultman, 2008). Vårdhunden utbildas tillsammans med sin hundförare. De bildar ett vårdhundsteam och vårdhunden arbetar alltid under tillsyn. Vårdhunden ska tycka om människor, vara trygg, förutsägbar och pålitlig. Sjukgymnast och/eller hundförare använder närvaron av vårdhund i träning, aktiviteter och lekar. Vårdhunden utövar genom sin närvaro en lugnande effekt på oroliga personer. Personer med inskränkt rörelseförmåga motiveras och stimuleras till träning med hjälp av vårdhunden (Hultman, 2008). Ett exempel är bowlingspel där personen ska slå ner kägorna med en boll, som sedan hämtas och återlämnas av vårdhunden.

Norling (2002) menar att AAT har en väsentlig betydelse för äldres hälsa (Norling, 2002). Den relation som uppstår mellan människa – hund har i studier visat sig ha betydelse (Beck-Friis et al., 2007, Löwdahl, 2006, Richeson, 2003). I en studie om hundens betydelse vid svår cancersjukdom framkommer att hunden ger ett psykologiskt och kärleksfullt stöd (Beck-Friis et al., 2007). Beck-Friis et al. (2007) skriver att hunden lyssnar med hela kroppen. Den visar sin närvaro och svarar genom ögonkontakt, läten och genom att vifta på svansen. Det känns avlastande att prata med hunden och den bekräftar genom beröring – med sin nos eller lägger en tass på låret.

På två äldreboenden i USA genomförde Richeson (2003) en observationsstudie av effekten med AAT på 15 äldre personer med demens, störande beteende och lågt socialt samspel. Tidpunkten för studien förlades till kvällar, då det var känt att det störande beteendet var mest uttalat. Efter tre veckor sågs en signifikant ökning av den sociala interaktionen. Det störande beteendet hade minskat och det sociala samspelet ökat. Aggressiviteten sänktes direkt efter studiens början, men ökade när studien och terapin avslutats (Richeson, 2003).

Tribet, Boucharlat & Myslinski (2007) gjorde på ett vårdboende i Frankrike en observationsstudie med AAT på tre personer, två kvinnor och en man, med diagnostiserad svår demens. Medelåldern var 94 år. Patienterna hade också här störande beteende och lågt socialt samspel. Patienterna fick AAT under 30 minuter en gång i veckan i nio månader. Under perioden observerades patienterna vid 15 tillfällen av en psykolog. Resultatet av studien visade på flera psykologiska vinster. Hunden hade en lugnande effekt på patienterna,

deras självkänsla ökade och det ledde till en lugnare boendemiljö. Patienterna visade ett socialt samspel med hunden. I avsaknad av ett normalt språk använde de en ordlös kommunikation med beröring och kroppsspråk. Slutsatsen blev att AAT kan ha effekt, den kan användas till många patienter, men formerna hur måste vara tydliga (Tribet, Boucharlat & Myslinski, 2007).

En studie av en aktivitetshunds (AAA) effekt på de boendes depression och oro gjordes på en sydafrikansk långvårdsklinik. En grupp på åtta män och kvinnor, som fick besök av en AAA en gång i vecka under sex veckor, jämfördes med en motsvarande kontrollgrupp utan besök av sällskapshund. Båda gruppernas ångest och depression mättes med ett skattningsinstrument före studiens början och efter dess slut. Ingen signifikant skillnad kunde mätas i ångest och oro mellan grupperna före studien. Man uppmätte ingen signifikant skillnad av oro i grupperna efter studien, däremot uppmättes en signifikant skillnad i depression, där depressionen minskade i gruppen som fick besök av en AAA. Studien bekräftar andra liknande studier enligt författarna (Le Roux & Kemp, 2009).

På en dagverksamhet i Japan för personer med demenssjukdom gjorde Kanamori, Suzuk, Yamamoto, Kanda, Matsui, Kojima, Fukawa, Sugita, & Oshiro, (2001) en kvantitativ studie om AAT inverkade på en grupp patienters kognitiva och fysiska funktioner. Gruppen jämfördes med en kontrollgrupp utan AAT. De båda gruppernas fysiska och kognitiva funktioner mättes med en aktivitetsskala respektive kognitionsskattningsinstrument i studiens början och dess slut. Efter tre månader fann man att stressen hade minskat i gruppen som fick regelbundna besök av AAT. Två kvinnor i gruppen personer med demenssjukdom blev också mindre förvirrade och fick ett minskat aggressivt beteende (Kanamori et al., 2001).

Enligt författarna Banks, Willoughby & Banks (2008) är ensamhet ett vanligt problem hos äldre patienter på långvårdskliniker. Tidigare studier har, enligt författarna, visat att en terapihund till viss del kan bryta ensamheten för äldre. I deras studie på en långvårdsklinik i Saint Louis, USA fick en grupp äldre träffa en terapihund, en annan grupp äldre fick träffa en robothund som terapi mot ensamhet. De jämfördes med en kontrollgrupp äldre utan hundkontakt. Mätmetoden som användes var en modifierad Lexington Attachment to Pets Scale. I grupperna med terapi- respektive robothund uppmättes i jämförelse med kontrollgruppen en signifikant förbättring i känsla av ensamhet, där grupperna som träffade terapi- respektive robothund kände mindre ensamhet. De äldre visade höga nivåer attachment till både terapihunden och robothunden. Författarna drar slutsatsen att robothundar minskade

känslan av ensamhet hos patienterna på långvårdskliniken och att patienterna känner tillgivenhet till dessa robothundar. Däremot förklaras inte den minskade känslan av ensamhet i samband med terapi bestående av antingen levande eller robot hund.(Banks, Willoughby & Banks, 2008).

McCabe, Baun, Speich & Agrawal (2002) gjorde en observationsstudie av patienter med diagnostiserad Alzheimer och beteendestörning på en specialavdelning för personer med demens. Syfte var att fastställa effekten av en bofast hund samt att jämföra skillnad i farmakologisk behandling av beteendeproblem före och fyra veckor efter introduktionen av hunden. Observationerna av patienterna gjordes på dagtid och kvällstid. En skala för beteendeproblem användes för dokumentation. Patienterna visade dagtid en signifikant sänkning av beteendeproblematiken, medan ingen förändring noterades kvällstid. Ingen skillnad i den farmakologiska behandlingen noterades (McCabe et al., 2002).

Vårdhund i Sverige

Hunden utbildas tillsammans med sin förare och de bildar tillsammans ett vårdhundteam (Vårdhundskolan, 2009). Vårdhunden arbetar under uppsikt av en förare och på remiss från läkare, sjuksköterska, arbetsterapeut eller sjukgymnast. Den tränas att klara många olika miljöer med konstiga lukter, ljud och oväntade rörelser både inom- och utomhus. Vårdhunden ska kunna plocka upp, hämta och lämna föremål av olika material utan att tugga på dem. Hunden måste vara trygg, förutsägbar och pålitlig. Föraren, som ska ha utbildning och erfarenhet från ett vårddyrke, ska med hjälp av hunden minska vårddagarens upplevelse av begränsning. Meningen är att vårdhunden ska motivera, glädja och lugna människor med olika funktionshinder, få dem att delta i spel, lekar och aktiviteter. Till exempel kan en ångestfylld person med demens minska sitt behov av psykofarmaka genom vårdhundens närvaro och lugnande effekt. Ett exempel på aktivitet är när vårdhunden får en brukare att vilja gå på promenad (Vårdhundskolan, 2009).

I Sverige är vårdhunden inte så vanlig men börjar användas alltmer. Avesta kommun beslutade 2003 att använda sig av vårdhund tack vare en arbetsterapeut som tidigare arbetat inom psykiatrin och med goda resultat använt sig av hund som del i den psykiatriska behandlingen (Burström Tunestad, 2009). Äldrenämnden i Uppsala kommun tog i mars 2006 beslut om ”Policy för husdjur på vårdboenden” (Äldrenämnden Uppsala kommun, 2006). Idag finns även rutin för ”Anställdas hund vid Vård och bildnings boenden” (Uppsala Vård och Bildnings Äldreomsorg, 2008).

I Uppsala påbörjades 2007 projektet "Hund i vården" på en nystartad enhet för personer med demens. Efter ett och ett halvt år med vårdhundteam noterades att vårdtagarna hade ett minskat behov av lugnande medicin. Samtidigt ökade trivseln bland personalen (Franklin, 2008). Föreningen Hälsans Natur, som ligger bakom projektet, menar att djurkontakt systematiskt kan användas som komplement till traditionell omvårdnad och rehabilitering. Det krävs då att rätt djur har tränats för uppgiften liksom att hundföraren och även vårdpersonal utbildats. Fram till december 2008 har 14 vårdhundteam utbildats. Målet är att vårdhundteam ska användas på äldreboenden för människor med demens och i rehabilitering för människor som haft stroke eller andra förvärvade hjärnskador (Hultman, 2009).

Det har, som tidigare nämnts, gjorts ett flertal observationsstudier och kvantitativa studier med mätbara resultat om hundens betydelse i vård och behandling av personer med demens (Kanamori et al., 2001, McCabe et al., 2002, Richeson, 2003, Tribet et al., 2007). Kvalitativa studier med syfte att få fram vårdhundens betydelse för personer med demens ur individens eget perspektiv har författaren trots efterforskning inte kunnat finna. Tidigare studier är gjorda utifrån ett behandlarperspektiv, inte ett vårdtagarperspektiv.

Syftet med studien var att undersöka vad umgänget med vårdhunden betyder för vårdtagare med demens ur vårdtagarens eget perspektiv.

METOD

Design

Studien utgick från en kvalitativ ansats och genomfördes genom semi-strukturerade intervjuer med huvudsakligen öppna frågor (Bryman, 2007).

Förförståelse

Författarens förförståelse baserades på det dagliga arbetet som sjuksköterska på ett vårdboende för personer med demenssjukdom. Egen erfarenhet och intresse av hundar hade betydelse.

Inledningsvis eftersöktes studier om hundar som används i vård av personer med demens i litteratur, tidskrifter, vetenskapliga och andra relevanta artiklar. Eftersökningen gjordes på universitetsbiblioteket och på databaser, företrädesvis PubMed men även på och Medline

samt sökmotorn Google Scholar med sökorden *AAT, dementia, nursing homes, pets*. Information om utbildning av vårdhund och vårdhundförare inhämtades från Hälans Natur Projekt Hund i Vården, Vårdhundskolan, www.halsansnatur.se.

Studiemiljö och Urval

Två vårdboenden i Uppsala för personer med demens valdes ut för studien. I vårdboendenas verksamhet ingick vårdhundteam bestående av en vårdhund och en vårdhundförare, där vårdhunden användes som terapihund. De två vårdboendena valdes, för att de var de enda vårdboenden med vårdhund i sina verksamheter.

Inklusionskriterier för informanterna var diagnostiserad demens, förmågan att förstå frågor och kunna svara på frågor samt av omvårdnadsansvarig sjuksköterska bedömd i behov av terapi med vårdhund. Terapibehovet berodde på informantens oro, avvikande beteende och/eller inaktivitet. Sju personer med demens inkluderades i studien. En kvinna och tre män från det ena vårdboendet, en kvinna och två män från det andra. Åldern varierade mellan 60 och 87 år. Ingen informant lämnade studien. Sex av informanterna hade varit hundägare. Den sjunde informanten var van vid och hade umgåtts med hundar genom en närstående som drivit en kennel.

En omvårdnadsansvarig sjuksköterska och vårdhundförare för varje vårdboende kontaktades per telefon och informerades om studien, dess syfte och upplägg. Den omvårdnadsansvariga sjuksköterskan och vårdhundföraren för respektive vårdboende ombads ta ut 3-4 personer som motsvarade inklusionskriterierna. Telefonkontakt togs med informanternas närstående och/eller God Man/förvaltare och gavs muntlig information om studien, dess syfte och upplägg. De fick även ett missivbrev med skriftlig information om studien, vem som utförde studien och hur författaren kunde nås (bilaga 1). Närstående och God man/förvaltare informerades om att deltagandet var frivilligt och att intervjun när som helst kunde avbrytas. Dessa tillfrågades om godkännande om intervju av informanterna. Därefter kontaktades omvårdnadsansvarig sjuksköterska för uppgift om informanternas terapitider med vårdhund.

Datainsamlingmetod

Datainsamlingsmetoden var semi-strukturerade intervjuer med huvudsakligen öppna frågor (Bryman, 2007). Vid intervjuerna, som spelades in på band, användes en frågeguide med en bunden och sex öppna frågor (Svensson, 1982) (bilaga 2). Bundna frågor besvaras med ja/nej eller rätt/fel, öppna frågor besvaras friare. Svaren får ökat innehåll. Frågorna följdes inte exakt utan användes mer som stöd. Intervjufrågorna, som utformades av författaren, handlade om

informantens tidigare erfarenhet av djur, vilket slags djur, vilken betydelse vårdhund hade för informanten, vad de gjorde tillsammans, vad de skulle vilja göra tillsammans med vårdhunden och när det inte kändes bra att träffa vårdhunden. Följdfrågor utanför frågeguiden ställdes beroende på informantens svar, som kunde växla mellan deras tid som barn och idag. Frågor med ja- och nej-svar användes när informantens förmåga att berätta fritt efter en öppen fråga var begränsad och för att bekräfta informantens svar.

Tillvägagångssätt

Direkt efter ett terapitillfälle med vårdhund, som t.ex. kunde bestå av promenad eller bollek med vårdhundteamet, genomfördes intervjuerna i enskildhet hos informanten (Olsson & Sörensen, 2008). Intervjuerna spelades in på band och varade mellan 20 och 40 minuter beroende på informanternas förmåga, ork och vilja att svara. En intervju avbröts då informanten blev trött. Informanten intervjuades ytterligare en gång några dagar senare efter ny terapisituation med vårdhunden. Intervjuerna transkriberades ordagrant med alla extra ord, ljud och pauser. Den transkriberade texten lästes igenom flera gånger, jämfördes med de inspelade intervjuerna och korrigerades.

Analys/tolkning

För analys/tolkning användes kvalitativ innehållsanalys (Graneheim & Lundman, 2004). Varje intervju var sin egen analysenhet. De domäner (Lundman & Graneheim, 2008), delar av texten, som sammanföll med frågeområdet i frågeguiden markerades. Ur domänerna togs meningsbärande enheter ut (Graneheim & Lundman, 2004), dvs. ord, meningar och stycken av texten som innehållsmässigt hörde ihop och sammanföll. Därefter gjordes de meningsbärande enheterna till kondenserade meningsbärande enheter, dvs. de förkortades till enheter med kärnan av texten kvar. Varje enhet försågs med en kod, som med ett eller ett par ord beskrev textens innehåll. Koderna var till hjälp för att reflektera över innebörden av de meningsbärande enheterna. Under processen att få fram koder användes en synonymordbok (Collinder, 1983). Ur de olika koderna togs fram kategorier. Benämningen av varje kategori svarade på frågan ”Vad?” och beskrev innehållet i texten på en högre abstraherande nivå. De kategorier som togs fram var varandra uteslutande (Graneheim & Lundman 2004). Författaren reflekterade först över koderna och sedan över kategorierna med handledaren. Tabell 1 beskriver exempel på den kvalitativa innehållsanalysens meningsbärande enheter, kondenserade meningsbärande enheter, koder och kategorier över vårdhundens betydelse för personer med demens.

Tabell 1. Exempel på meningsbärande enhet, kondenserad meningsbärande enhet, kod och kategori från innehållsanalys av intervjuer om vårdhundens betydelse för personer med demens

Meningsbärande enhet	Kondenserad meningsbärande enhet	Kod	Kategori
Ja vi går, vi gör liksom bowling bland annat. Tillsammans så gör vi lite olika saker, det är så otroligt mycket (man 2)	Vi gör mycket tillsammans	Lek	Aktivitet
Ja, det är ju ett avbrott i den vanliga tristessen. Här är ju väldigt lika och tråkigt (man 3)	Avbrott i det trista och tråkiga	Sysselsättning	Aktivitet
Det är rart med en vovve (man 4)	Rart med vovve	Positiv känsla	Sällskap
Ja, och han kan hjälpa till också (kvinna1)	Han hjälper till	Stöd	Kamratskap
Jag tycker ju att han är så bra och han kan allt. Han passar till allt (kvinna1)	Han kan allt och passar till allt	Tillförlitlig	Kamratskap
Ja han är ju tillgiven men sen ...jag är ensam nu. ....ja det är ett sällskap. (kvinna1)	Han är tillgiven och ett sällskap nu när jag är ensam	Tillgivet sällskap	Kamratskap
Det enda som jag kan berätta han är ju väldigt snäll (man2)	Han (vårdhunden) är väldigt snäll	Positiv respons	Kamratskap
Nä det har ingen betydelse att få träffa hunden som finns här (man1)	Ingen betydelse att träffa vårdhunden	Utan betydelse	Utan positiv betydelse
Det blir ingen sån här wao-upplevelse utan du känner att det är någonting som andas och flåsar och kanske slickar på dig (man3)	Ingen wao-upplevelse men någonting andas, flåsar och kanske slickar	Någons närhet	Sällskap

Etiska aspekter

Författaren uppsökte respektive vårdboendes verksamhetschef för att ge information om studien, dess syfte och upplägg och inhämta tillstånd för genomförande av studien. De fick även genom ett missivbrev skriftlig information. Före varje intervju gavs informanten muntlig information om studiens syfte och upplägg och erbjöds delta. De informerades om att deltagandet var frivilligt och att de när som helst kunde avbryta.

I omvårdnaden av personer med nedsatt kognitiv förmåga kan det vara svårt att avgöra vad som är rätt eller fel. En viktig aspekt är hur långt sjukdomen har gått och om personen själv kan fatta egna beslut (Statens beredning för medicinsk utvärdering [SBU], 2007).

Personer med demens har kognitiva begränsningar och kan ha svårt att förstå innebörden av en intervju. Av den anledningen kunde informanten förväntas att orka endast en kortare intervju eller möjligen utgå från intervjutillfället. Svaren behandlades konfidentiellt. Inspelade band förvarades inlåsta och endast åtkomliga av författaren. Efter studiens slut kommer det som spelats in att förstöras.

RESULTAT

Studiens syfte var att ta reda på vårdhundens betydelse för personer med demens ur deras eget perspektiv. Svaren var informanternas absoluta verklighet vid intervjutillfället. Analysen av intervjusvaren gav utifrån den kvalitativa innehållsanalysen de fyra kategorier *aktivitet, kamratskap, sällskap och utan positiv betydelse*. Alla kategorier var avhängiga från varandra.

Resultatet redovisas efter de kategorier som framkom av innehållsanalysen. Tabell 2 visar de kategorier och exempel på koder som togs fram i den kvalitativa innehållsanalysen av vårdhundens betydelse för personer med demens. Vårdhunden hade olika betydelse för olika informanter.

Tabell 2. Exempel på de fyra kategoriernas koder i kvalitativa innehållsanalysen av vårdhundens betydelse för personer med demens

<u>Kategorier</u>	Aktivitet	Kamratskap	Sällskap	Vårdhunden utan positiv betydelse
<u>Koder</u>	Bli fotograferade	Tillgiven	Trevliga träffar	Utan intresse
	Gemensam lek	Positiv respons	Behagligt umgänge	Känns inget särskilt
	Avbrott från tristess	Tillförlitlig	Bra träff	Betydelselöst möte
		Stöd	Bra samvaro	
		Bra relation	Ett sällskap	

Kategorier

Aktivitet tillsammans med vårdhund

Aktivitet tillsammans med vårdhunden hade positiv betydelse för informanterna. Den gemensamma aktiviteten betydde sysselsättning, lek, att få göra någonting tillsammans med vårdhunden.

Meningsbärande enhet: ”Tillsammans så gör vi lite olika saker, det är så otroligt mycket” (man 2). ”Ja, det är ett avbrott ifrån korridorsmaraton som är att gå upp och ner, upp och ner” (man 3).

Informanten fick närhet till någon (hunden) i den gemensamma aktiviteten. Det hände någonting. Det var roligt att fotograferas tillsammans, det upplevdes roligt att leka med hunden och tristessen bröts. Tillsammans med brukaren fick hunden motion genom gemensamma promenader.

Kamratskap med vårdhund

Vårdhunden upplevdes som en god kamrat av informanterna. Kamratskap kan här ses som det djupa interaktiva förhållandet mellan hund och människa. Hunden var tillgiven, tillförlitlig och snäll mot alla, gav en positiv respons.

Meningsbärande enhet: *”Hon blir glad och jag blir glad”* (man 5), *”Det måste jag säga att han är ju, han är hjälpsam”* (kvinna 1).

Kamrater hjälper varandra och har roligt tillsammans. De litar på varandra och ger varandra stöd.

Vårdhunden som sällskap

Sällskap har i jämförelse med kamratskap inte samma närhet i relationen informant – hund.

Vårdhunden som sällskap var av positiv betydelse för flera informanter. Det upplevdes trevligt att träffa vårdhunden, att få vara tillsammans. Informanterna var inte ensamma.

Meningsbärande enhet: *”Du vet, jag är ju ensam nu../ja, då räcker det med hunden”* (kvinna 1). *”Det är ett sällskap samtidigt som hon (hunden) får motion”* (man 4), *”Det är ett sällskap”* (man 5).

Med vårdhunden som sällskap känner informanterna inte av någon ensamhet. De har någon att prata med, klappa eller känna närhet till.

Vårdhunden är utan positiv betydelse

Vårdhunden var utan positiv betydelse för informanterna. När man växer upp med jakthundar eller *”älgjägarhundar”* som det uttrycktes. Det hade varit hans kamrater, som det var trevligt att gå ut i skog och mark med. Med vårdhunden hände ingenting av detta.

Meningsbärande enhet: *”Att få träffa vårdhunden har ingen betydelse. Det händer ju ingenting”* (man 1).

Någon var inte intresserad av att träffa vårdhunden. Hunden hade ingen betydelse för informanten som inte var ovan vid hundar och inte heller hade något emot vårdhunden, men

önskade sig mer sällskap med andra boende.

Meningsbärande enhet: *"Nej, jag är inte så intresserad inte"*. (kvinna 2).

DISKUSSION

Den här studiens resultat visade att vårdhundens betydelse för personer med demens var gemensam *aktivitet, kamratskap, sällskap* men vårdhunden var också *utan positiv betydelse*.

Resultatdiskussion

Ur den kvalitativa innehållsanalysen framkom, genom att jämföra vad som stod i de meningsbärande enheterna med syftet, att flera av de intervjuade personerna tyckte att vårdhunden för dem betydde *aktivitet, kamratskap och sällskap*. Tillsammans med en god kamrat (hunden) fick de sysselsättning på ett naturligt sätt. Tristessen minskade, vilket också kunde möjliggöra till höjd livskvalitet.

AAT hade en positiv inverkan på personernas aktivitetsnivå i studien av Kanamori et al (2001). Aktivitet var betydelsefull även för informanter i den här studien. Vissa vårdhundaktiviteter genomfördes med flera personer samtidigt. Det är troligt att även aktivitetsnivån påverkades positivt, att informanterna rörde sig mer i sin lek med vårdhunden, vilket dock inte undersöktes. För det hade krävts en samtida observationsstudie.

I studier av Richeson (2003) och Tribet et al. (2007) med AAT och personer med demens, störande beteende och lågt socialt samspel, var ett resultat att personernas sociala samspel ökade av AAT. Kamratskap med vårdhund var i den här studien av betydelse för flera informanter. För ett bra kamratskap behövs socialt samspel. Ett bra socialt samspel underlättade i de gemensamma aktiviteterna informanterna hade med vårdhunden tillsammans med andra från boendet.

Varje enskild hundägare fick en personlig vinst av sin hund i studien av Löwdahl (2006). Det kan jämföras med att flera informanter i den här studien fick en personlig vinst i sin kontakt med vårdhunden i form av *aktivitet, kamratskap och sällskap*. Resultatet av den här studien visade även informanter som inte fick personlig vinst i sin kontakt med vårdhunden.

Sällskap av någon, att inte känna sig ensam, har positiv betydelse för den psykosociala hälsan. Upplevelsen att vårdhunden var ett sällskap hade i det här sammanhanget positiv betydelse

och vårdhunden var dessutom tillgiven. Banks et al. (2008) tar i en studie upp att ensamhet är ett vanligt problem hos äldre. I deras studie av en grupp äldre som fick träffa en levande hund och en grupp som fick träffa en robothund, gav båda hundarna positiva resultat genom att båda grupperna hade sällskap av en hund och deras känsla av ensamhet bröts. Den sydafrikanska studien av Le Roux et al. (2009) uppvisade resultatet att aktivitetshund som sällskap minskade depressionen hos de äldre i den studerade gruppen.

Informanter uppgav också, i den här studien, att vårdhundens närvaro var utan positiv betydelse. Den enes erfarenhet av hund var att ha med sig hunden ut i skog och mark, att den användes i jakt. Positiv betydelse med hund var för honom att tillsammans gå ut i skog och mark och jaga. En god kamrat följer med ut i skogen. Vårdhunden följde inte med honom ut i skog och mark och ersatte därför inte en hunds positiva betydelse för honom. En informant var ointresserad av vårdhunden. Hunden hade ingen positiv betydelse. Informanten hade aldrig haft egen hund. För henne var istället umgänget med människor av positiv betydelse.

Att drabbas av någon form av demens innebär att drabbas av kognitiv svikt.

Personlighetsförändringar med känslomässig avtrubning uppträder också, liksom depression, misstänksamhet, vanföreställningar och ångest. Informanternas uppfattning av mötet och umgänget med vårdhunden/vårdhundteamet kan av den anledningen ändras om terapin upphör. Graneheim et al. (2006) beskrev i sin studie oordningen och restriktionerna runt de demenssjuka med störande beteende. Det risken kan uppstå för den här studiens informanter, om terapin med vårdhund upphör eller ändras, eftersom vårdhunden har en positiv betydelse för dem.

Man kan inte alltid sätta in vilken hund som helst för att det ska vara av positiv betydelse och motsvara individens förväntningar. En god hjälp före insatt behandling med vårdhund är kunskap om personens inställning till och erfarenhet av djur under sin ”friska levnadstid”, en frågeställning som bör vara obligatorisk vid ankomst till boende där vårdhund är en del av verksamheten. Tidigare erfarenheter av hund påverkar förväntningarna på vårdhunden. Storleken på hund kan ha betydelse. En stor hund kan kännas skrämmande men lika gärna trygg. En liten hund kan innebära fallrisk om en person är gående och har nedsatt syn. Den här studien visade, att det kan ha betydelse för känslan av trygghet om vårdhunden har ett förutsägbart beteende. Smith et al. (2005) beskriver vikten av att fokusera på personen, inte demenssjukdomen, för att främja självständigheten och därmed också ge ökad trygghet. De beskriver också strukturerade aktiviteter och närvaro av husdjur, som en positiv åtgärd i

vården av personer med demens. Terapi med vårdhund är en strukturerad aktivitet och närvaro av husdjur, som ju vårdhunden är i grunden, och resultatet blev att vårdhunden till stor del hade en positiv betydelse för vårdtagare med demens. Det viktigaste resultatet av den här studien var att inte alla personer med demens uppfattade vårdhunden i positiv betydelse för dem. Det är därför viktigt att personal har annan form av terapi i beredskap när det behövs.

Det har inte varit aktuellt att ta reda på vårdpersonalens, vårdhundförarnas eller närståendes uppfattning av vårdhundens betydelse för personer med demens. Deras uppfattning kan mycket väl skilja sig från vårdtagarnas egen. Det är viktigt att uppmärksamma signaler som visar om en person inte känner sig bekväm med vårdhunden eller om det kan bero på någonting annat.

Metoddiskussion

De två vårdboenden som ingick i studien var de vårdboenden i Uppsala som, vid studiens början, hade vårdhund i sina verksamheter. Två boenden med olika vårdhundar valdes för att öka möjligheten att inkludera informanter, samt för att få fram betydelsen av vårdhund oavsett boende och vårdhund.

Intervjustudien begränsades till sju informanter för att intervjuer och analys skulle kunna genomföras inom rimlig tid. Författaren arbetade samtidigt på annan vårdavdelning och vårdhund fanns på plats enbart vissa tider.

På grund av brukarnas minnessvårigheter var en studie med kvalitativ ansats och intervjuer med öppna svarsalternativ och försök till djupintervjuer den metod som författaren bedömde ge bästa möjliga resultat för studiens syfte. Människor har redan vid lindrig demens svårigheter att förstå invecklade resonemang och det kan vara svårt att hitta ord (Marcusson & Sandman, 2004). Av den anledningen behövde informanternas svar kompletteras genom att nya frågor, som bara krävde ett ja eller nej, ställdes. Författaren fick upprepade gånger fråga om svaren uppfattats rätt.

Materialet är mindre innehållsrikt än vad det skulle vara i intervjuer med personer med normal kognitiv funktion. Intervjuerna gav dock tillräckligt med information, för att få fram ett svar på syftet med studien. En intervju avbröts och återupptogs vid senare tillfälle. Den gav mer information om informantens syn på vårdhund än övrigas. Det kunde bero på informanten som individ, men det går inte att utesluta att det är fördel att dela upp intervjun på två tillfällen.

Kvalitativ innehållsanalys användes för att det är en metod som fokuserar på tolkning av texter från bland annat utskrifter av bandade intervjuer (Lundman & Graneheim, 2008).

För att få fram koderna ur innehållsanalysen upprepade författaren med hög röst syftet med studien och läste därefter varje kondenserad meningsbärande enhet. Detta gjordes upprepade gånger vid flera tillfällen. Olika kodord prövades för att få fram det kodord som bäst beskrev innehållet i meningsenheten. Synonymordbok (Collinder, 1983) användes under analysprocessen, för att hitta likheter och olikheter mellan koder.

För att sedan få fram kategorierna försökte författaren hitta koder, som var närbesläktade med varandra men utan släktskap med andra. Ordet ”vad” upprepades högt och sedan kodordet. De olika koderna prövades under olika kategorier till dess det kändes att koden passade till kategorin. Även under den här processen användes synonymordbok (Collinder, 1983). De koder och kategorier som författaren fick fram diskuterades med handledaren, som gav synpunkter på förslagen. Genom hela processen fördes en diskussion mellan författaren och handledaren.

Intern validitet/giltighet och reliabilitet

Möjligheten att intervjua personer med demens beror till stor del på omfattningen av personens kognitiva svikt. Inklusionskriterierna, att informanten skulle förstå och kunna svara på frågor, var en förutsättning, för att datainsamling skulle vara möjlig. Intervjuerna genomfördes i direkt anslutning till terapibehandling med hund, för att minnet av vårdhunden skulle vara så aktuellt som möjligt. Processen under innehållsanalysen har författaren strävat efter att följa enligt Graneheim & Lundman (2004).

Intervjusvårigheter uppstod på grund av informanternas kognitiva svikt. Svaren var ofta korta och ibland osammanhängande. Inte sällan lockades svaren fram genom att författaren under intervjun gick bakåt i tiden för att sedan återkoppla till frågeställningen. Författaren var medveten om risken att därmed påverka svaret. Problemet med informanternas sviktande minne var förväntat, likaså att informanterna inte alltid kom ihåg hur saker och ting benämndes t.ex. kunde hund benämnas som tavla.

Resultatet av studien visar på vårdhundens olika betydelse för olika personer. Resultatet stämmer med studiens syfte. En ny studie över vårdhundens betydelse för personer med demens skulle inte ge exakt samma resultat. Den skulle dock kunna ge liknande resultat.

Framtida forskning

Flera intervjustudier motsvarande den om vårdhundens betydelse för personer med demens inom äldreomsorgen, andra kommunala verksamheter och sjukvård behöver utforskas vidare. En fråga för framtida forskning är om effekten av insatt behandling med vårdhund samstämmer med vad personer med demens anser vårdhunden betyder för dem.

Projektets betydelse för vård av personer med demens

Vårdhundens olika betydelser för olika personer med demens bör uppmärksammas vid insatt terapi med hund. Saknar vårdhunden betydelse för individen bör man överväga terapi med annan vårdhund eller terapi i andra former, t.ex. sång och musik gemensamt med andra boende och/eller personal.

Konklusion

Föreliggande studies frågeställning ger resultatet att vårdhunden har flera positiva betydelser för flera informanter, men också att vårdhunden är utan positiv betydelse för andra. Kunskap om personens inställning till och erfarenhet av hund under den ”friska levnadstiden” är viktig för att terapi med vårdhund blir bra.

REFERENSER

enligt *The American Psychological Association* - APA

- Banks, M. R., Willoughby, L. M., & Banks, W. A. (2008). Animal-assisted therapy and loneliness in nursing homes: use of a robotic versus living dog. *Journal of the American Medical Directors Association*. 9(3):173-7. Hämtad 8 oktober, 2009, från databasen MEDLINE.
- Bech-Friis, B., Strang, P., & Beck-Friis, A. (2007). *Hundens betydelse i vården – erfarenheter och praktiska råd*. Stockholm: Gothia Förlag.
- Bryman, A. (2007). *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Burström Tunestad, C. (2009). Inte vilket hundliv som helst. *Arbetsterapeuten nr 1*.
- Collinder, B. (1983). *Stora ordboken. Svensk ordnyckel*. Höganäs: Bra Böcker.
- Franklin, A. (2008). Nyutexaminerade! Första kullen ut i ny vårdhundsutbildning. *Fysioterapi nr 12*, ss. 24-29.
- Graneheim, U. & Lundman, B. (2004). *Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness*. *Nurse Education Today* 24, pp. 105-112.
- Graneheim, U. & Jansson, L. (2006). The meaning of living with dementia and disturbing behavior as narrated by three persons admitted to a residential home. *Journal of Clinical Nursing, volume 15, issue 11*, pp.1397-1403.
- Hultman, S-G. (2008). *Hälsans Natur Projekt Hund i vården* [Elektronisk version]. Hämtad 22 januari, 2009, från <http://www.halsansnatur.se/content/view/73/87/>
- Kanamori, M., Suzuki, M., Yamamoto, K., Kanda, M., Matsui, Y., Kojima, E., Fukawa, H., Sugita, T., & Oshiro, H. (2001). A day program and evaluation of animal-assisted therapy (AAT) for elderly with senile dementia [Elektronisk version]. *American Journal of Alzheimer's Disease and other Dementias*. 16;234.
- Marcusson, J. & Sandman, PO. (2004). *Individen med svår demenssjukdom*. Helsingborg: Marcusson, Sandman och Lundbeck AB.
- McCabe, B., Baun, M., Speich, D., & Agrawal, S. (2002). Resident Dog in the Alzheimer's Special Care Unit. *Western Journal of Nursing Research*. 24:684.
- Le Roux, M.C. & Kemp, R. (2009). *Effect of a companion dog on depression and anxiety levels of elderly residents in a long-term care facility*. *Psychogeriatrics* 2009; 9: 23-26
- Lundman, B. & Hällgren Graneheim, U. (2008). Kvalitativ innehållsanalys. I M. Granskär & B. Höglund-Nielsen (Red), *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård* (ss. 159-172). Lund: Studentlitteratur.
- Löthgren, E. (2005). *Manimalisrapporten 2005*. Stockholm: Manimalis.
- Löthgren, E. (2009). *Manimalisrapporten 2009*. Stockholm: Manimalis.

- Löwdahl, V. (2006). "Det ger en sådan positiv känsla, att någon visar en sådan glädje och omsorg om en..." – en kartläggning av hundägarens personliga vinst av att ha hund. Psykologexamensarbete, Stockholms Universitet, Psykologiska institutionen.
- Norling, I. (2002). Forskningsöversikt *Djur i vården*. Göteborgs universitet, Avdelningen för geriatrik, Sektionen för vårdforskning.
- Olsson, H. & Sörensen, S. (2001). *Forskningsprocessen: Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Stockholm: Liber AB.
- Richeson, N. (2003). Effects of animal-assisted therapy on agitated behaviors and social interactions of older adults with dementia, *American Journal of Alzheimer's Disease and other Dementias*, p.353.
- Smith, M. & Buckwalter, K. (2005). Behaviors associated with dementia: Whether resisting care or exhibiting apathy, an older adult with dementia is attempting communication. Nurses and other caregivers must learn to 'hear' this language [Elektronisk version]. *American Journal of Nursing*. Issue: Volym 105(7). pp. 40-52.
- Socialstyrelsen. (2009). *Svensk version av ICD-10*. Stockholm. Socialstyrelsen. Hämtad 14 december, 2009, från <http://www.socialstyrelsen.se/klassificeringochkoder/sokdiagnos-ochatgardskod/icd-10>
- Statens beredning för medicinsk utvärdering. (2006). *Demenssjukdomar*. Stockholm: Statens beredning för medicinska utvärdering.
- Statens beredning för medicinsk utvärdering. (2007). *Demenssjukdom – vad vet vi idag?* Stockholm: Statens beredning för medicinska utvärdering.
- Svensson, E. (1982). *Att formulera och studera ett vårdproblem. Om egenstudier och undersökningsmetodik*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Tribet, J., Boucharlat, M. & Myslinski, M. (2008). Animal-assisted therapy for people suffering from severe dementia, *L'Encéphale*, Volume 34, Issue 2, pp.183-186.
- Uppsala kommun. (2008). *Anställds hund vid Vård och bildnings boenden*, Ingår i UVB:s Äldreomsorgs kvalitetssystem – generell rutin, Dokumentnr RU 56(01).
- Uvnäs-Moberg, K. (1998). *Oxytocin may mediate the benefits of positive social interaction and emotions* Karolinska Institutet: Department of Physiology and Pharmacology Nov;23(8):819-35. Review.
- Uvnäs-Moberg, K. (2000). *Lugn och beröring. Oxytocinets läkande verkan i kroppen*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Westlund, P. & Larsson, E. (2002). *Kommunens sjuksköterska. I Florence anda*. Karlshamn: Fokus Kalmar län
- Vårdhundskolan. (2009). *Vad är en vårdhund?* [Elektronisk version] Hämtad 14 december, 2009, från <http://www.vardhundskolan.se/>
- Äldrenämnden Uppsala kommun. (2006). *Husdjur i vården*. (Diarienummer ALN-2005-0134.00).

Bilaga 1.

MISSIVBREV

Jag jobbar som sjuksköterska på ett boende för personer med demens i Uppsala kommun. Jag har intresserat mig för djurens betydelse i vården och ska nu göra en studie om vårdhundens betydelse för personer över 65 år med demenssjukdom och som bor på vårdboende.

Du erbjuds delta i den här studien som genomförs genom att jag intervjuar Dig efter att Du haft kontakt med en vårdhund. Intervjun kommer att spelas in på band. Deltagandet är frivilligt och Du kan när som helst avbryta.

Resultatet redovisas som en uppsats och skrivs vid Uppsala universitet, Institutionen för Folkhälso- och vårdvetenskap. Det du berättar kan inte kopplas till enskilda personer. Inspelade band kommer att förvaras inlåst och endast åtkomligt av mig. När studien är färdig kommer det som spelats in att förstöras.

Jag nås på telefon 0708-24 61 93 eller e-post christina.brannstrom@uppsala.se

Vänliga hälsningar

Christina Brännström

Bilaga 2.

Frågeguide

Frågeställningarna har konstruerats av författaren.

1. Har du haft djur tidigare?
2. Vad för slags djur?
3. Vad heter vårdhunden som du nyss träffade?
4. Vad betyder vårdhunden för dig?
5. Vad gör du tillsammans med vårdhunden?
6. Vad skulle du vilja göra när du träffar vårdhunden?
7. När känns det inte bra att träffa vårdhunden?